

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

МИХАИЛО ОБРЕНОВИЋ

(1823 - 1868)

Каталог изложбе

Нови Сад, 1998

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

КАТАЛОЗИ ИЗЛОЖБИ

30

АУТОРИ КАТАЛОГА И ИЗЛОЖБЕ

Ксенија Светличих и Ненад Дошлић

О МИХАИЛУ ОБРЕНОВИЋУ

Други син кнеза Милоша и кнегиње Љубице, Михаило, рођен је у Крагујевцу 16. септембра 1823. године у Шареном конаку. Ра-стао је поред мајке, удаљен од оца, с којим се сусретао у време празника. Боравио је у Крагујевцу, Пожаревцу и Београду, где је стицао несистематско и непотпуно основно образовање од домаћих учитеља. Потом га је Француз Ранос подучавао страним језицима што се може узети као крајњи домет у образовању будућег владара. Кнез Милош је имао намеру да школује синове у иностранству, али у том погледу није отишао даље од планова. Кад је кнез Милош абдицирао (1839) у корист сина Милана, напустио је Србију и са собом одвео и Михаила. Кнегиња Љубица остала је са болесним кнезом Миланом, који је умро после 21 дана владавине...

Тада се први пут озбиљније отворило династијско питање, јер се Милановом смрћу угасило право наследства престола према начелу првородства. Прво намесништво (Аврам Пестронијевић, Јеврем Обреновић, Тома Вучић-Перишић) и Савет прихватили су Михаила као Милановог наследника и замолили султана да му изда бераг (1839). Султан је уважио предлог и признао је Михаила пунолетним у звању „главног књаза”, али не и наследног. У пратњи кнегиње Љубице, Михаило је отишао у Цариград на поклоњење султани, који га је примио и доделио му титулу „светост” и чин мушира (маршала). Стигао је у Србију марта 1840, а у Београду је устоличен и миропомазан у време заседања Народне скупштине.

(Радош Љушић, 1993)

После свргавања с власти и бекства из Србије у Аустрију сеп-тембра 1842. године кнез Михаило Обреновић је заједно са својим

оцем кнезом Милошем за време изгнаничког живота радио на томе да се врати у домовину и поново домогне власти у њој. Стога је, боравећи већином у Бечу, он с кнезом Милошем с времена на време, нарочито у доба међународних заплета и унутрашњих напетости у Србији, силазио до њених граница, у Нови Сад и Земун. Преко својих приврженика и повереника у отаџбини њих двојица су ширили гласове о своме повратку у земљу, о упаду с оружаним одредима у њу и поновном заузимању власти, чиме су изазивали узнемирење у народу и уливали страх у владине кругове. Против таквога њихова рада српска влада се борила свим расположивим средствима. Помоћу својих извештача обавештавала се о њиховим намерама и пратила њихова кретања, учествовала у организовању Милошева хапшења у Загребу, дипломатским путем се обраћала бечкој влади да спречи њихова путовања до српске границе, упозоравала окружне начелнике на опрезност и опасност од њихова упада у земљу...

(Живојин Бошков, 1973)

Михаилу је било 37 година када је по други пут дошао на српски престо. За време седамнаестогодишњег изгнанства и за двогодишње Милошеве владавине попунио је многе празнине у своме образовању, општем и политичком. Пропутовао је скоро целу Европу, упознао државнике, политичаре и дипломате, и стекао прилично познавање проблема велике европске политике. Нарочито му је користила мисија обављена 1859. године, уочи италијанског рата. „Кнез Михаило” - писао је аустријски конзул Боровичка - „је један модеран салонски човек са свима особинама европског аутократе данашњег времена”.

(Гргур Јакшић и Војислав Ј. Вучковић, 1963)

Михаило је дошао на владу са готовим програмом; од првог тренутка знао је шта и како има да ради. За њега није било речено само у стиху да је имао „своју мисао”: он ју је имао доиста...

У прокламацији он каже: „Срби! Преда Мног стоји тешки задатак. Унутрашњи раздори, непоштовање права ближњег, гажење закона и малоуваживање власти, освете и гоњења

растроили су отечество наше, и задржали га у великом назадку. Ја ступам на престо књажески с тврдом вољом, да зла ова иско-реним у земљи нашој: да оснујем владу која ће, снабдевена свом потребном влашћу и силом, умети одржати себе у уважењу, законс земаљске у снази, и задобивена права у поштовању... Докле је књаз Михаил на влади, нека сваки зна, да је закон највиша воља у Србији, којој се сваки покоравати мора." Дакле, влада закона наместо партијске обести, влада закона иза које стоји јака влада-лачка власт као најтврђе јемство...

Михаило је, од првога дана, дао на знање да он није један владалац који влада, али не управља. Он је хтео и да влада и да управља. У својој првој прокламацији и у својој престоној беседи, он се није ограничио на обичне фразе владалачких поздрава; он је као какав шеф владе изнео свој програм државне политике. Про-грам је тај био његово дело; он га је утврдио сам, без договора с министрима; ови су имали само да га извршавају под његовим надзором и по његовим упутствима...

Такав кнез који је носио на својим плечима целу државу, морао је имати један свечан изглед који ће уливати страхо-поштовање. Михаило је први наш владалац, који се назива кнезом не само по вољи народној, него и „по милости божјој”: пошто је државу оличио у својој личности, он својој личности даје мистично зрачну круну. Он почиње да ствара двор у правом смислу, кога није било ни под Милошем ни под Карађорђевићем. Под Милошем, кнежева кућа више је личила на пашин конак него на владалачки двор; под Карађорђевићем, кнежева кућа била је само нешто мало господскија него обичне саветничке и министарске куће. Михаилов двор, то је већ такав двор какав је постојао под Миланом и Александром Обреновићем, мала балканска копија страних краљевских палата.

(Слободан Јовановић, 1923)

Животна и владалачка судбина, по много чему нерешивог, српског књаза Михаила Обреновића III (1823-1868) тесно је скоп-чана са разумевањем једног судбоносног времена какво је било

раздобље у коме се нису стопиле политичке тежње и личне жеље овог владаоца, који је Србији оставио „заветну мисао“, програм исувише моћан да би га остварио један нараштај. Обично се узима да детињство садржи „тумачење будућности“, па тако онај немирни дечак Мањо-бег никад неће постати усталац који предводи народ. Њега ће лична драма сапети и довести у зачарани круг из ког није знао пронаћи излаз...

(Симо Ц. Ђирковић, 1997)

Имао сам прилике да читам Михаила, не само у државним актима, него и приватним писмима. Милош је говорио језиком, ванредним, српског примитивца. Михаило театра... Писао је говоре крупним, несигурним, рукописом - на француском - не без знања тог језика, али пун поправака, својеручних, несигурног глумца који има улогу Хамлета. У његовој бележници сам налазио не само белешке температуре Београда, са термометра, него и имена тркаћих коња. Ни једно није наших коња. Међугим, Михаило је сасвим други у својим приватним, српским писмима. Језик му је искрен, свој, чист, матерњи...

У мом намештају, који ми је - као толикима у Београду - за време рата пропао, сачувао ми се пожутео папир, на ком пише руком театралног Михаила, на француском, ово: *Le malheur et le péril ont pour quelques-uns la même séduction que pour d'autres la fortune et le succès.* Несрећа и опасност имају за неке исту примамљивост као за друге срећа и успех.

(Милош Црњански, 1968)

Библиотека Мајнице српске приредила је изложбу о кнезу Михаилу Обреновићу. Отворена је од 1. до 30. септембра 1998. године у вијетринама испред Свечане сале Мајнице српске, а коришћене су књиге из збирки Библиотеке Мајнице српске и гравура из Рукописног одељења Мајнице српске.

КАТАЛОГ

Книга Мислени

М. А. Погодин

Благодарности

Доктор Мислени

Мислени

Мислени

Мислени

Мислени

Мислени

Мислени

Мислени

Мислени

Мислени

Мислени

Мислени

Мислени

Мислени

Мислени

Мислени

Мислени

Мислени

Мислени

Мислени

A. M. Lepenobinskiy

ЛИТЕРАТУРА

1. Духъ безсмртнога княза Михаила М. Обреновића III на велику утѣху уцвелѣны срдца за светлимъ покојникомъ / саставио Тома Живановићъ. - У Београду : "Никола Стефановић", [1868]. - 13 стр.
2. Сузе майке Србиї на гробу любимца свог, княза србског Михаила М. Обреновића III / од М. Д. Рашића. - У Београду : Писмени Државне књигопечатнѣ, 1868. - 29 стр.
3. Михаилу М. Обреновићу III / написао Александар Сандић. - У Новоме Саду : Издаје Платонова штампарија, 1869. - 20, [1] стр.
4. Кнез Михаилу и заједничка радња балканских народа / од М. С. Пироћанца. - Београд : Државна штампарија Краљевине Србије, 1895. - 93 стр.
5. Последња година спољашње политике Кнеза Михаила / написао Јов. Ристић. - Београд : Штампарија "Код просвете", 1895. - 75 стр.
6. Кнез Михаилу у споменима некадашњег свог секретара / записао М. Ђ. Милићевић. - Београд : У Државној штампарији, 1896. - XV, [1], 221 стр., [3] стр. с факс. рукописа
7. Преписка између Кнеза Михаила Обреновића III и српског заступника у Цариграду Јов. Ристића / од Јов. Ристића. - Београд : Штампарија С. Хоровица - до реалке, 1897. - 66 стр.
8. Плачъ и рыданѣ за прелимъ, нигда незаборављенимъ князомъ Михаиломъ Обреновићемъ III / певао Тома Живановићъ. - [У Београду : Штампарија Н. Стефановића, б. г.]. - 7 стр.
9. Кнез Михаилу / од Др. Милутина Д. Нешића. - Нови Сад : Браћа Грујић и Прометно д. д., 1920. - 38 стр.

10. Друга влада Милоша и Михаила / од Слободана Јовановића. - Београд : Г. Кон, 1923. - IX, 287 стр.
11. Политичка историја Србије у другој половини деветнаестог века. Књ. 1, Од Свето-Андрејске скупштине до прогласа независности Србије / написао Жив.[Живан] Живановић. - Београд : Г. Кон, 1923. - 394 стр.
12. Друга влада Милоша и Михаила / Слободан Јовановић. - [2. изд.]. - Београд : Г. Кон, 1933. - XXI, 502 стр.

Кнегиња Љубица

13. Михаило и Јулија / написао Драг.[Драгослав] Страњаковић. - Београд : Г. Кон, 1940. - [XV], 238 стр., [17] стр. с таблама фотогр.
14. Историја политичких странака и струја у Србији. Књ. 1 / Јаша М. Продановић. - Београд : Просвета, 1947. - 526 стр.
15. Преписка Илије Гарашанина. Књ. 1. 1839-1849 / скупио и за штампу средιο Гргур Јакшић. - Београд : Научна књига, 1950. - 491 стр.

16. Грађа за историју српског покрета у Војводини 1848-1849. Сер. 1. Књ. 1. Март-јуни 1848 / одговорни уредник Радослав Перовић. - Београд : Научна књига, 1952. - LI, 546 стр.
17. Спољна политика Србије за владе Кнеза Михаила / Гргур Јакшић и Војислав Ј. Вучковић. - Београд : Историјски институт, 1963
18. Нота српске владе (1851) и писмо кнеза Михаила (1853) / Живојин Бошков. У: Зборник Матице српске за историју. - ISSN 0350-0489. - 7 (1973), Стр. 133-136.

Кнез Милош Обреновић

19. Убише књаза / Живорад Лазић. - [2. изд.]. - Београд : Народна књига, 1983. - 331 стр.
20. Књижевноисторијске варијације на песму "Што се боре мисли моје" / Ђорђе Перић. У: Зборник Матице српске за књижевност и језик. - ISSN 0543-1220. - 32, 2 (1984), Стр. 285-304.

21. Српска народна војска / Живота Ђорђевић. - 1. изд. - Београд : Народна књига, 1984. - 273 стр., [4] стр. с таблама
22. Помоћ српског кнеза Ани, удови Вука Караџића / Тихомир Васиљевић. У: Зборник Матице српске за књижевност и језик. - ISSN 0543-1220. - 35, 1 (1987), Стр. 201-202.
23. Srpsko-hrvatski odnosi i jugoslovenska ideja u drugoj polovini XIX veka / Vasilije Đ. Krestić. - Beograd : Nova knjiga, 1988. - 484 str.

24. Стварање Југославије 1790-1918. 2 / Милорад Екмечић. - Београд : Просвета, 1989. - 842 стр.
25. Суд убицама кнеза Михаила / Драган Јовашевић. - Београд : Сфаирос, 1989. - 143 стр.
26. Убиство кнеза Михаила и догађаји о којима се није смело говорити. Књ. 1, Топчидерска катастрофа / прикупио Ил.[Илија] Н. Ђукановић. - 2. изд. - Београд : Белетра, 1990. - 352, VII, IV стр., [2] пресавијена листа

27. Убиство кнеза Михаила и догађаји о којима се није смело говорити. Књ. 2, Неколико првака либералних и завера / прикупио Ил.[Илија] Н. Ђукановић. - [2. изд.]. - Београд : Белетра, 1990. - 482 стр.
28. Уставобранитељи и њихова влада ; Друга влада Милоша и Михаила / Слободан Јовановић. - Београд : БИГЗ : Југославијапублик : Српска књижевна задруга, 1990. - 532 стр., [16] стр. с таблама

Кнегиња Јулија

29. Династија Обреновић. Књ. 2, Кнез Михаило / Вукадин Сретеновић. - 2. изд. - Златибор : Специјални завод "Златибор" : Studio Permanent press, 1991. - 323 стр.
30. Кнез Михаило / Душан Баранић. - 5. изд. - Београд : Српска књижевна задруга, 1991. - 353 стр.
31. Театрални Михаило / Милош Црњански. У: Есеји и прикази / Милош Црњански. - Нови Сад : Књижевна заједница Новог Сада, 1991. - Стр. 332-334

32. Михаило Обреновић / Радош Љушић. У: 100 најзнаменитијих Срба. - Београд : Принцип ; Нови Сад : Ш-Јупублик, 1993. - Стр. 202-209
33. Историја српског народа. Књ. 5, Од Првог устанка до Берлинског конгреса. Том 1 / написали Владимир Стојанчевић... [и др.]. - 2. изд. - Београд : Српска књижевна задруга, 1994. - 570 стр., [90] стр. с таблама
34. Убиство у Топчидеру / Слободан Јовановић. - Нови Сад : Папирус, 1994. - 87 стр.

ЗАКОНИ

35. Михаилъ Обреновићъ трећий, Князьъ србскій, са согласіемъ совета, опредѣлили смо и опредѣлюемо Законъ о женитби офицера. - [У Београду : б. и., Фебруара 1861]. - 3 стр.
36. Михаилъ М. Обреновићъ III, по милости божіој и вољи народа князьъ србскій, проглашавамо и објављуемо свима и свакоме, да є државный совѣтъ решіо, и да смо мы одобрили и одобравамо Законъ о црквенимъ властима православне вѣре. - [У Манаст. Раваницы : б. и., 30. Септембра 1862]. - 63 стр.
37. Михаилъ М. Обреновићъ III, По милости божіој и вољи народа князьъ србскій Проглашавамо и објављуемо свима и свакоме, да є државный советъ решіо, и да смо мы одобрили и одобравамо Законъ о устройству Велике школе (Академіе). - [У Београду : б. и., 24. Септембра 1863]. - 7 стр.
38. Михаилъ М. Обреновићъ III, по милости божіој и вољи народа князьъ србскій, проглашавамо и објављуемо свима и свакоме, да є Државный советъ 15. мая 1865. год. No. 334 решіо, и да смо ми одобрили и одобравамо Законъ за аптеке и аптекаре и за држанѣ и продаванѣ лекова и отрова. - [У Београду : б. и., 28. Октобра 1865]. - 164 стр.

39. Михаилъ М. Обреновићъ III, по милости Божіой и вольи народа князь сръбскій, проглашавамо и обявлюемо свима и свакоме, да є државный советъ решіо, и да смо мы одобрили и одобравамо Законъ о поштама. - [У Београду : б. и., 25. Јануара 1866]. - 44 стр.

ФАКСИМИЛИ И ФОТОГРАФИЈЕ

40. Кнегиња Љубица
41. Милош Обреновић
42. Јулија Обреновић, Михаилова супруга
43. Дворац *Иванка* у којем су живели кнез Михаило и Јулија
44. Кнез Михаило у униформи пуковника српске војске
45. Кнез Михаило отвара свечаност приликом оснивања Друштва српске словесности, 1842
46. Писма кнеза Михаила Васи Атанацковићу о аустро-турским односима, 1853
47. Писмо кнеза Михаила о питању повратка на престо Србије, 1853
48. Факсимил изјашњења о наводним саучесницима у убиству кнеза Михаила, 1875

МИХАИЛО ОБРЕНОВИЋ

1823 - 1868

ИЗДАВАЧ

Библиотека Матице српске

Нови Сад

Матице српске 1

УРЕДНИК

Миро Вуксановић

АУТОРИ КАТАЛОГА

Ксенија Светличић и Ненад Дошлић

ПРИПРЕМА

Тихомир Светличић

ТИРАЖ

110 примерака